

Ya tablolar sahteyse...

Bugünlerde resim piyasasında Orhan Peker'in satılan son tabloları için sorulan soru bu: "İddialar doğru mu, tablolar sahte mi?" Salt sanatsal bir soru değil bu kuşkusuz. Çünkü artık "meraklı" işadamlarının milyonları da söz konusu

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun parlak öğrencilerinden biriydi Peker. Ressam Avni Arbaş, onun için "Kimseyi kopya etmedi" demişti

Son model Jaguarı Nişantaşı trafiğinin keşmekeşinde ilerlemeye çalışırken, heyecandan yerinde duramıyordu doğrusu. Karakolu geçip Akkavak sokağındaki Galeri BM'nin önüne park ettiğinde hırs-la dumanlarını savurduğu purosunun da sonuna gelmişti. Gene de kapıda kendisine hoş geldin diyen tanıdık yüzleri kibarca selamladı ve kafasındaki sorunun yanıtını almak için beklediği insanları aradı gözleri. Evet hepsi oradaydılar. Ressamlar, mirasçılar, uzmanlar, dostlar. Bu kişilerin görüşlerini alarak sekiz tane tablo almak için saydığı 21 milyon Türk Lirası'nın boşa gidip gitmediğini anlayacak, galeriden, ya sıkı bir Orhan Peker koleksiyonuna sahip sanatsever bir işadami

olarak gururla çıkacaktı, ya da sıkı sıkıya kazıklanmış olduğunu görmenin dayanılmaz ağırlığıyla. Gençti ama yurt dışında yıllarca çalışmıştı, hatırı sayılır bir servet sahibi olduğu söyleniyordu. Fotoğraf merakı ve tanıdıkların da dürtüklemeleriyle, elindeki paranın bir kısmını Orhan Peker tablolarına yatırmıştı. 1978 yılında 51 yaşın-

dayken ölen ressam Orhan Peker, yaşamında ün kazanmış nadir Türk ressamlarından biriydi ve tabloları kendisine satan kişi de Orhan Peker'in özbeöz yeğeni Rasin Peker'di.

Bu inançla ve gururla aldığı tablolarını gösterdiği bir arkadaşısı, ilk kuşku tohumunu ekmişti: "Bilader seni kazıklamışlar, bunlar Orhan Peker değil..."

Böyle başlıyordu resim piyasası- nı altüst eden skandal. Gerçi bu ilk değildi. Örneğin Fikret Mualla tabloları için de benzer şeyler söylenmişti. Ama ya bu söylentiler gerçekse? Ya arkadaşının kuşkusu doğruysa? "Ne yapmalı, ne etmeli bir yanıt bulmalıydı." Önce yanıt verecek insanlar arandı, eşler dostlar arandı, görüşler alındı, verildi ve taraflar bir araya getirildi. İşte 10 Mayıs akşamı o akşamı.

"Bunlar Peker değil." Galeri BM'nin müdüriyet odasında sinirler iyice gerilmişti. Orhan Peker'in dostlarından ve galerinin sahibi Beral Madra "Ben kendi birikimime dayanarak kesinlikle söylüyorum, bu tablolar Orhan Peker'e ait değil" diyordu ve kanıt olarak da bazı tabloları ait orijinallerinden çekilmiş olduğunu söylediği diaları gösteriyordu. Tabloları satan "yeğen" Rasin Peker ise Orhan Peker'in bir motifi birçok değişik biçimde çizdiğini, Madra'nın dialarının hiçbir şeyi kanıtlamadığını ve Peker'in tablolarının ölümünden sonra envanterinin çıkarıldığını ve

At, Orhan Peker'in özellikle Ayvalık döneminde sık işlediği temalardan biriydi. Hareket ve estetik, Peker'in atlarında gülümserdi

tanıklarla da bunların gerçek olduğunun ispatlanabileceğini söylüyordu. Orhan Peker'in ressam olan öteki yeğeni, gene mirasçılardan Yavuz Tanyeli de aynı tezi savunuyordu. Çünkü Orhan Peker öldükten sonra Ayvalık'taki evinde tam beş kez sayım yaptırmıştı Yavuz Tanyeli. Tabii bütün bu tartışmalar, genç işadamlarının içine düşen kurdun sadece kuşku iştahını artırıyor ve neticede Rasin Peker'den tabloları geri alıp 21 milyonu ödeyeceğine dair bir kâğıt imzalamasını istiyordu. Ama her şey bu kadar basit değildi ve sorun sadece iki kişi arasında geçen basit bir alışveriş de değildi. Peker tablolarının sahte olduğu iddiası, bir anda ortalığı karıştırmıştı. Şimdiye kadar bu konuda epeyce söylenti de çıkmıştı zaten ama bu son olayla bardak taşmıştı. Üstelik Rasin Peker'e göre, suçlananlardan biri Orhan Peker'in yeğeni Yavuz Tanyeli'ydi. İddialara göre Tanyeli, ressamın birçok tablosunu kopya edip, orijinal diye satmıştı. Mirasçılardan biri de o olduğuna göre "neden olmasın"

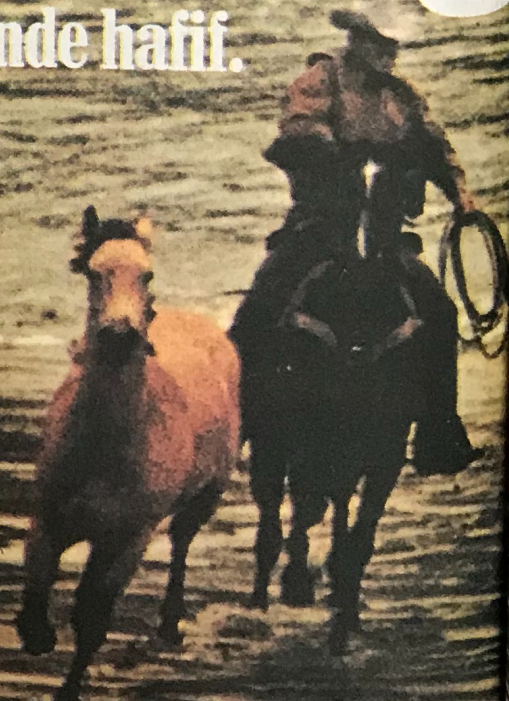
kuşkusu her türlü kulağa kaçabilecek kar suyu için yeterli değil miydi? İşin ilginç, **Nokta** muhabirinin sorularını yanıtlayan Tanyeli'nin de birtakım kuşkuları olmasıydı. Ve hatta Tanyeli, araştırmasının sonuna yaklaşmış ve adını açıklamak istemediği birinden ciddi olarak kuşulanmaya da başlamıştı. "Bu işi bir yaptıran bir de yapan vardı" Tanyeli'ye göre. Miras meselesi ise Tanyeli'nin ağzından şöyleydi: "Ben son on küsur yıl içinde Orhan Peker'in terekesini tam beş kez saydım. Ve görüldü ki her sayımda resim sayısı arttı. Çünkü her seferinde sayımı yapan ya hâkim, ya bilirkişi her tarafı arayıp zabıt tutmuyor, ya mesaim bitti, ya akşam oldu deyip yarım yamalak sayım yapıyorlardı. Ama atölyenin girdisini çıktısını ben bildiğim için, her seferinde şuraya da bakın, buraya da bakın diye zorlaya zorlaya beş kez sayım yaptırdım, ve bilinmeyen birçok tablo da ortaya çıkmış oldu." Tanyeli mirasın bulunduğu atölyenin mühürlü olup olmadığı sorusuna da "Mühürlü ama Nasreddin

Hocası'nın türbesi gibiydi, ne kilit ne bişey, netameli bir iş yani" şeklinde cevap vererek durumun muğlaklığını belirtmiş oluyordu.

Yavuz Tanyeli kendine göre sahtekeşânların araştırmasını yaparken öteki yeğen, satıcı durumundaki Rasin Peker de Amerika'ya uçuş hazırlıkları yapıyordu. Peker bu konularda uluslararası deneyime sahipti ve gerekirse hem kimyasal hem ııınsal incelemeler yaptırtıp, gerçeği ve parmak izlerini ortaya çıkaracaktı. Ama işadamlarına geri ödemeyi taahhüt ettiği 21 milyonu ise ödemeye niyeti yoktu. "Ben bu toblaları geri alırsam, tablolara sürülen lekeyi kabul etmiş olurum. Bu nedenle yurt dışından döndüğümde, bu tabloların gerçek Peker olduğunu kanıtlayacağım, bunun içinde ne gerekirse onu yapacağım" diyordu. Rasin Peker'e göre başta Galeri Artizan'ın sahibi Ertan Mesçi olmak üzere, birtakım kişiler alıcıyı zehirlemişler ve zihnini bulandırmışlardı. Ama sağa sola çamur atmakla hiçbir yere varılamazdı. Gerçi bir tablonun

Özünde Marlboro, içiminde hafif.

analizi en az beş bin dolara, yani satış fiyatının birkaç misline bile malolabiliyordu ama olsun gene de gerekirse bu yapılır ve her şey ortaya çıkardı. Ertan Mesçi ise sahtekârlık söylentilerine inanmadığını, ancak kendisinin, Orhan Peker'in tablolarını iyi ya da kötü olarak sınıflandırdığını söyleyecekti.

Bütün bunlar karşısında Beral Madra da görüş ve iddialarından vazgeçmeyecek ve söz konusu Peker tablolarının acemi bir ressam tarafından taklit edildiği görüşünde ısrar edecekti. Alıcı işadamız ise "Şu anda beklemekten başka çarem yok, Rasin Bey'in taahhüdünü yerine getirmesini bekliyorum ama bundan sonra gerekirse ben de uzmanlara, bilirkişi heyetlerine başvurabilirim, şimdilik verilen sözlerle ve imzalanan kâğıtlara güvenmekle yetiniyorum" diyordu. Şimdiye kadar sanat ve işadamları çevresinde genellikle örtbas edilen bir tablo skandalı, bu kez patlak vermişti ama gene de işadamlarımıza göre "beklemek" en hayırlısı ya da "yararlısı"ydı.

"Orijinal değil"

Galeri BM'nin sahip ve yöneticisi Beral Madra, Orhan Peker tartışmasına ilişkin görüşlerini Nokta'ya anlattı.

Orhan Peker'e ait olduğu ileri sürülen 13 resmi, istek üzerine inceledim. Bu resimlerin üslup ve nitelik açısından Orhan Peker'e ait olmadığına inanıyorum.

Bu inancım şu temele dayanıyor: Resimlerin birçoğunu 1970'ten Orhan Peker'in ölümüne değin yapıırken gördüm. Söz konusu resimlere benzeyen gerçek resimlerin, Orhan hayattayken eşim tarafından çekilmiş diapositifleri var. Orhan bir konuyu birkaç kez üretmiştir. Ancak hepsinde kendine özgü ve bir bakışta tanınan üslubu vardır. Orhan Peker, Emil Nolde ile karşılaş-

tırabileceğim usta bir ekspresyonisttir, bir leke virtüözüdür. Söz konusu resimler ise çok kötü bir ressamın elinden çıkmıştır; acemi, renk zevki olmayan, boya bilgisi zayıf bir ressam. Bunlar, bugüne kadar edindiğim sanat birikimi ve gözüyle benim için kanıtlayıcı noktalardır.

Bir resmin sahte olup olmadığının anlaşılması, bundan öte bilirkişi ve boya analizi ve imza tespiti ile gerçekleşir. Söz konusu resimlerin bu denli yüksek fiyata satılmış olması, bu tespitin yapılmasını gerekli kılar.

Orhan Peker'in resimlerinin mahkeme kayıtlarında listesi vardır. Ayrıca koleksiyoncular da yardımcı olursa bir karşılaştırma yapılabilir.

Bu resimlerin Orhan Peker'in "kötü resimleri" olduğunu ileri sürülenlere şunu soruyorum: Bu kötü Orhan Peker'ler dediğiniz resimleri yüksek fiyatlarla piyasaya sürüp bu değerli sanatçıyı kamuoyu önünde karalamaya ne hakkınız var?

